

כ"ט באדר תש"ף, 25.3.2020

גיליון מס' 703

פרשת ויקרא

כפרה ותיקון

מאת הרב יצחק בן דוד, צור הדסה

פרשת ויקרא פותחת לכאורה, ספר שכל כולו עסוק בחוק והלכה. הספר כולו גדוש בעיסוק נרחב ומדוקדק בפרטי הלכות הקרבת הקרבנות לסוגיהם, ובתחומים הלכתיים נוספים שנפרסים לאורך הספר (טומאה וטהרה, מאכלות אסורות, דיני המועדים, שמיטה ויובל, ועוד...). המעיין בספר ויקרא מתחילתו ועד סופו, יתקשה עד מאוד למצוא בו עלילה סיפורית כלשהי. (לאורך הספר כולו ישנם שני סיפורים בלבד; שניהם סיפורים הקשורים במוות...). כל זאת לאחר שני ספרים שלמים שגוללו סיפור דרמטי, מתגלגל, מתפתח: מסיפור הבריאה, עבור בפרשת נח והמבול, סיפורי האבות, יוסף ואחיו, הירידה והשעבוד במצרים, המסע במדבר וקריעת ים סוף, ועד לתיאור המפורט של תהליך הקמת המשכן, המוביל להשאת השכינה בעם ישראל ובאוהל מועד.

מרגע ששורה השכינה באוהל מועד, התורה 'מחליפה דיסק', למשך ספר שלם. לא עוד עלילה סיפורית דרמטית, שבתוכה משולבים פרקי חוק ומצוה, אלא ספר שלם העסוק כל כולו - למעט חריגים קטנים בשוליים - בחוקים ובהלכות, במצוות ובדינים, אך מבט קצת יותר מעמיק בתכניה של פרשת ויקרא, מגלה שבתוך פרטי הדינים המופיעים בהם, חבויה דרמה גדולה שלא נופלת מהדרמות הסיפוריות הגדולות של הספרים הקודמים, והספרים שיבואו.

כדי להבין את הדרמה הזו, יש צורך ללכת קצת אחורה, ולאחר מכן גם קצת קדימה. פרשות תרומה ותצווה פורסות את הציוויים הרבים על הקמת המשכן, כליו, בגדי הכהנים והקדשתם. ככלל, כל הציוויים המתוארים בפרקים אלו מתקיימים במלואם, והביצוע שלהם מתואר באופן מפורט בפרשות ויקרא-פקודי, אבל, שימו לב: יש ציווי אחד שלא מתבצע! מדובר בציווי העוסק בהקדשת אהרן ובניו ככהנים, ובחניכתם לעבודה באמצעות ובמהלך שבעת ימי המילואים. הציווי על כך מופיע בפירוט רב בפרשת תצוה, לכל אורך פרק כט', וזאת אגב, לפני הציווי על הקמת מזבח הקטורת, שמן המשחה וציוויים נוספים שמופיעים לאחר מכן. והנה, בפרקי היישום והביצוע של הקמת המשכן, החלק הזה חסר. אהרן ובניו לא מוקדשים לתפקידם, ולא נחנכים לעבודתם. ההיעדר של הפרט הזה, זועק עוד יותר, כאשר אנו מגלים שמה מקבל פעם נוספת ציווי המורה לו לבצע הקדשה זו, וזאת בשלהי התיאור על הקמת המשכן בסוף פרשת פקודי: **"וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת אֶהֱרֹן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁחָת אֹתוֹ וְכִהֵן לִי. וְאֵת בְּנָיו תִּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם כְּתָנֹת. וּמִשְׁחָת אֹתָם כְּאִשֶּׁר מִשְׁחָת אֶת אֲבִיהֶם וְכִהֲנוּ לִי וְהִיְתָה לְהִיָּת לָהֶם מִשְׁחָתָם לְכַהֲנֵת עוֹלָם לְדֹרֹתָם"** (מ', יג-טו), אך גם לאחר ציווי זה, הביצוע לא מתרחש. ההקדשה והחניכה לא מתבצעת.

מתי מרכיב חיוני זה של תהליך הקמת המשכן מתבצע בפועל? רק לאחר הפעם השלישית שבה משה מצטווה לפעול ולבצע את תהליך החניכה, ציווי המופיע רק בפרשת צו. ציווי שניתן אף לקראו כמעין נזיפה במשה: **"וַיִּדְבַר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח אֶת אֶהֱרֹן וְאֵת בְּנָיו אֹתוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת פֶּר הַחֹטָאת וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֵת סֵל הַמִּצֹּת"** (ח', א-ב).

כעת, לאחר הציווי הזה, השלישי במספר, משה מבצע את המוטל עליו וימי המילואים יוצאים לדרך. מדוע השתהה משה כל כך, ומדוע ביצע את הצו המוטל עליו רק בנקודת הזאת הזו?

ההשתהות קשורה בעיני למשבר האמון ששרר בין משה לבין אהרן לאחר מעורבותו של האחרון בחטא העגל. ימים ארוכים הסתובב משה, האח הצעיר, בחשש ובדאגה: האם ניתן להפקיד את עבודת המשכן כולה בידיו של מי שעשה את העגל במו ידיו? האם יש בכלל כפרה ומחילה על חטא כבד כל כך, והאם וכיצד ניתן לתקן נפילה קשה שכזו?

דומה בעיני שבדיוק אל מול חששותיו הכבדים הללו של משה, מופנות שתי הפסקאות המופיעות בפרשה שלנו, העוסקות בתורת החטאת: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נָפֵשׁ כִּי תַחֲטָא בְשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה. אִם הִפְחֵן הַמַּשִּׁיחַ יַחֲטָא לְאִשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּרֶן בָּקָר תָּמִים לַיהוָה לְחַטָּאת... וְאִם כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנַעֲלָם דְבַר מַעֲיָנִי הִקְהַל וְעָשׂוּ אֶחָת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְאָשְׁמוּ' (ד', א-ג). פסקאות אלו עוסקות בחטא של הכהן הגדול מחד, ובחטא קולקטיבי של העם כולו מאידך. שני המרכיבים העיקריים שהיו שלובים זה בזה בחטא העגל, וביחס לשניהם הן מלמדות שיש כפרה. יש תיקון, ויש דרך לתקן את השבר הגדול, ולעלות ממנו על מסלול של תשובה, וכפרה ומחילה.

משה הבין את המסר. אולי הוא עוד היסס מעט. אבל בפעם הבאה שהקב"ה הורה לו לקדש את אהרן ואת בניו לעבודתם במקדש, לא היה עוד היסוס. השבר הלאומי והשבר בין האחים התאחה. משה למד את הוד התיקון והתשובה, ואהרן התכבד למלא את תפקידו החשוב כמי שמכפר על חטאי העם, הפרטיים והציבוריים.

נמצאנו למדים שתורת החטאת שבפרשתנו אינה רק חוק יבש המנותק מהקשר ריאלי וסיפורי, אלא היא שלובה ואחוזת באופן הדוק בדרמה האנושית והלאומית שקשורה ביחסי האחים המשמשים בהנהגת העם. ומתוך זיקתה להקשר זה, ניתן לעמוד על עומק משמעותה.

שנזכה לימים טובים, בבריאות טובה ובאחוה!

הרב יצחק בן דוד כיהן כרבה של עין הנצי"ב, וכיום מכהן ברבנות ביישוב צור הדסה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il